

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE JEOLJİK MİRAS ENVANTERİ HAZIRLAMA VE JEOKORUMA ÇALIŞMALARI: AKREDİTASYON, ULUSAL KODLAMA SİSTEMİ VE ETKİLEŞİMLİ VERİ TABANI ÖNERİSİ

Yahya Çiftçi^a, Yıldırım Güngör^b

^a*Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Ankara*

^b*İstanbul Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Avcılar, İstanbul
(yahyaciftci@gmail.com)*

ÖZ

Dünya’da, son yıllarda Jeolojik Miras Envanter çalışmaları büyük hız kazanmıştır. Avrupa’da Polonya, Portekiz, İspanya, İsviçre ile Rusya ve İngiltere’de de bu çalışmalar özenle yürütülmektedir. Ülkemizde ise Jeolojik Miras Envanter hazırlama çalışmaları henüz sistemli bir şekilde başlamamış olup “Çatı Liste” belirleme süreci devam etmektedir. MTA’nın yürüttüğü çalışmalar da bu kapsamda nitelendirilebilecek çalışmalardır. Bu çalışmalara bakıldığında, değişik nedenlerden dolayı hızla yok olma tehlikesi taşıyan ve birbirleri ile ilişkili olmayan Jeolojik Miras unsurlarına öncelik verildiği gözlenmektedir. UNESCO Türk Milli Komitesi tarafından geliştirilen öneriler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Ülke Jeolojik Miras Envanter çalışmaları tamamlanmadığından, ya da en azından belirli bir içeriğe ulaşmadığından, bu jeolojik varlıklara yönelik jeokoruma stratejilerinin hazırlanması da olanaklı değildir.

Jeolojik Miras envanteri hazırlamada amaç, konu, kapsam ve değer, ölçek ve kullanım amacı gibi unsurların doğru değerlendirilmesi ve belirlenmesi ilk yapılacak iştir. Nitekim, bu ölçütlere göre çok sayıda ve farklı içerikte envanter hazırlamak olanaklıdır. Bununla birlikte, Ülkemizin Jeolojik Miras Envanterinin hazırlanmasında öncelik, “yüksek bilimsel değer” koşuluna verilmelidir. Bunun nedeni, söz konusu jeolojik miras unsurlarının sadece Ülkemizde yaşayan insanları ve yerbilimcileri değil, tüm dünyadaki araştırmacıları ilgilendirmesidir. Bu özelliği nedeniyle, bu tür jeolojik varlıkların, Dünya’nın oluşumunun herhangi bir evresine ait kesin jeolojik kanıtlar barındırması, bu kanıtların açık ve net olarak gözlenmesi öncelikli koşuldur ve bu, sahanın çok güzel görünüm sunmasının üzerindedir. Bu aşamada, ilgili jeolojik varlığın söz konusu bilimsel koşulu yerine getirip getirmediğinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu koşulun sağlandığı kanıtlanmadan, söz konusu jeolojik miras unsurunun uluslararası öneme sahip bir jeolojik varlık olduğu iddia edilemez. Kısaca, bu envanter çalışmalarında “jeolojik miras akreditasyonu” gibi bir kavram gündeme getirilmelidir.

Bu durumda da söz konusu akreditasyonu sağlayacak bir üst yapı kurumu gerekmektedir. Bu kurum, konunun gerektirdiği uzmanlık alanındaki araştırmacıların hiçbir kuşku bırakmaksızın yapılan çalışmalara hakemlik yapmasını, bunun sonucunda da bu önerinin onaylanmasını sağlamalıdır. Ayrıca, onaylanan jeolojik miras unsuru uygun bir kodlama sistemi ile ulusal bir veri tabanına aktararak herkesin paylaşımına açılmalıdır. Bu tür bir veri tabanının oluşması, Ülkemizdeki Jeolojik Miras Envanter çalışmaları büyük destek sağlamanın yanısıra, aynı alanlarda çok sayıda aynı amaçlı tekrarlı çalışma yapılmasını da önleyebilir, böylece hem emek hem de maddi tasarruf sağlanacaktır. Ayrıca, oluşturulan veri tabanına kaydedilen jeolojik miras unsurlarının kataloglanması ve uluslararası ortamda tanıtımlarının yapılması da bu sayede kolaylaşacaktır. Bir diğer avantaj ise, söz konusu akredite jeolojik miras unsurlarının, yer aldıkları bölgede değişik amaçlı jeopark düzenlemeleri içinde kullanıma hazır hale gelmiş olmalarıdır.

Anahtar Kelimeler: Jeolojik Miras Envanteri, Ulusal Kodlama Sistemi, Uluslararası Akreditasyon, Etkileşimli Jeolojik Miras Veri Tabanı

GEOLOGICAL HERITAGE INVENTORY AND GEOCONSERVATION STUDIES IN TURKEY AND THE WORLD: PROPOSALS FOR ACCREDITATION, NATIONAL CODING SYSTEM AND INTERACTIVE DATABASE

Yahya Çiftçi^a, Yıldırım Güngör^b

^aGeneral Directorate of Mineral Research and Exploration, Ankara

^bİstanbul University, Engineering Faculty, Geological Engineering Dept., Avcılar/İstanbul
(yahyaciftci@gmail.com)

ABSTRACT

The studies on geological heritage inventory rapidly developing, especially in Europe: Poland, Portugal, Spain, Sweden, Russia and UK carefully evolving. On the contrary, this type of research and studies are in our country still in its infancy. MTA is one of the establishments focusing on the subject, especially by prioritizing the geological heritage type places where almost completely lost or not related to each other. In addition to this UNESCO Turkish National committee's suggestions can also be classified in this section too. Since the geological heritage list is not completed or fully formed, the application of the protective strategies also is not possible.

The aims, subject, content, and the value, scale and purpose like issues are the most vital issues to be considered in geological inventory preparation. Since these are worked out multiple inventories preparation are possible. However, priority has to be given to the higher scientific value during the inventory preparation. The reason for this is that very simple, because these are concern and interest for the scholars all over the world. These geological values contain the evidence how our planet is formed and able to display these evidence perfectly well. Such geological presence should be evaluated and examined in order to justify its geological importance in both national and international scale. As a result, should be a geological heritage accreditation system in order compare and measure the importance and characteristics.

Accreditation schemes requires an established system and/or controlled organization/body which should not be bias and analyses the cases rightfully whatsoever the situation. The body has to develop a kind of code system that can be used for accepted geological heritages beside the clear, understandable and publically accessible database. Such establishment not only documents the geological values also prevent much repetitive work in the same areas. This can also lead to increased savings in long term on research budgets and time. The database also can be used advertising our geological values in both scientific and touristic sense too. Another advantage is that these accredited geological heritages can lead establishment of geoparks which can resolve touristic attraction and economic boost to local regions.

Keywords: Geological Heritage Inventory; National code system; International Accreditation; Interactive Geological Heritage Database.